

Posudek vedoucího práce na diplomovou práci Michaely Lhotákové „Mediální obraz transformace systému péče o ohrožené děti“

Mgr. Petra Klvačová Ph.D.

Michaela Lhotáková si jako téma své práce zvolila zkoumání toho, jakým způsobem média referují o změně systému péče o ohrožené děti, která v České republice začala být realizována od roku 2013. Záběr práce autorka zúžila na jedno konkrétní médium, a sice webový deník Aktuálně.cz, a to s odůvodněním, že se jí tento titul jevil na základě předchozích zkušeností jako „neutrální internetový deník, který se k tématu vyjadřoval nezaujatě“ (str. 48). Ohraničené je rovněž časové období, kterého se výzkum týká, a sice roky 2012 až 2016, přičemž výchozí rok byl zvolen jako počátek uskutečňování reformy, jejíž mediální obraz je v práci analyzován.

Diplomová práce je logicky rozčleněna na část teoretickou, kterou autorka nazývá „kontextová“, jelikož má obsahovat kontext potřebný pro porozumění analýze a jejím závěrům, a část výzkumnou. Teoretická část se ještě dále dělí na část zaměřenou na rozbor problematiky péče o ohrožené děti a její reformy a na část zaměřenou na problematiku médií. Výzkumná část obsahuje rovněž dvě dílčí části, a sice metodologickou a analytickou.

Z pohledu vedoucí práce musím ocenit především zodpovědnost, s níž Michaela Lhotáková k diplomové práci po celou dobu přistupovala. Průběžně a pravidelně konzultovala dílčí výsledky své práce i vlastní nejistoty. Vyhledala si a prostudovala velké množství odborné literatury i dalších zdrojů, přes různé peripetie se naučila samostatně pracovat s mediálním archivem Newton Media a vyhledávat v něm relevantní články. Vybrané články se snažila pečlivě analyzovat, třídit je, porovnávat a na základě analytických postupů formulovat konkrétní zjištění. Navzdory obrovskému úsilí i péči, s níž autorka pracovala, se jí však nedařilo výstižně a srozumitelně své závěry v jednotlivých kapitolách i celé diplomové práci popsat a představit.

Ačkoli měla autorka v úmyslu se věnovat pouze podstatnému teoretickému kontextu svého výzkumu, přece jenom jí lze vytknout, že se na jedné straně věnuje oblastem, které s ním souvisí velmi volně (např. historický exkurz do péče o ohrožené děti v průběhu uplynulých staletí), a na druhé straně je její práce snad až příliš stručná a obecná (např. popis vývoje českého systému po roce 1948 nebo celá část věnovaná médiím, která se převážně skládá z obecných definic). Domnívám se, že by práci výrazně pomohlo, kdyby si autorka stanovila podrobněji výzkumnou otázku už v úvodu práce a jejímu zodpovězení pak podřídila nejen výzkumnou, ale i teoretickou část, čímž by se jí snáz dařilo odlišit podstatné informace od těch méně důležitých.

Stejnou výtku lze aplikovat i na výše uvedené zúžení záběru výzkumu na ohraničené časové období a na jedno konkrétní médium. Ačkoli je taková volba metodologicky opodstatněná, je natolik důležitá, že by bylo na místě ji zřetelně artikulovat a zdůvodnit už v úvodu diplomové práce, případně v samotném jejím názvu. Jinak hrozí, že bude čtenář mylně předpokládat širší záběr analýzy, čemuž by napovídal nejen název práce, ale i záběr

teoretické části, a z výsledné podoby výzkumu bude zklamán. Případně ji bude považovat určitý metodologický či praktický kompromis, který není v práci explicitně uveden a vysvětlen. Zejména volba média Aktuálně.cz není přesvědčivě odůvodněna, a tudíž působí nahodilým dojmem. Rovněž by bylo na místě jednoznačně artikulovat, že zkoumané období bylo zvoleno záměrně, protože do něj spadají nejen legislativní změny, k nimž došlo na přelomu let 2012 a 2013, ale i jejich zavádění do praxe v letech následujících, včetně jejich praktického dopadu v terénu, o němž média často referovala. Časové vymezení výzkumu v úvodu na str. 9 je v tomto ohledu velmi neurčité a znovu se k němu autorka vrací až na str. 49.

Za jeden z hlavních nedostatků předložené práce považuji její formu. Jak jsem již uvedla, autorce se nedaří vlastní myšlenky formulovat dostatečně srozumitelně a jednoznačně, její tvrzení obsahují často neurčitosti, nejednoznačnosti a významové posuny. Nedaří se jí ani udržovat „pevnou nit“, která by čtenáře prováděla různými zákoutími popisu zkoumané problematiky, tak aby vždy věděl, proč je daná informace v textu obsažena, a neztrácel se.

Neméně zásadním formálním problémem je jazyková úroveň práce. Čtení a porozumění textu značně komplikuje to, že autorce činí problémy gramaticky správné užívání odborných, ale i obecných pojmů a jejich zasazování do vět (např. zákon vešel v platnost, nikoli „přišel v platnost“, str. 9, nebo Marksová považuje za zásadní milník, nikoli „Marksová považuje za zásadní milník“, str. 19, rodiny k tomuto přístupu vést, nikoli „vézt“ (str. 8) a další). Problém jí činí rovněž vytváření složitějších vět a souvětí, bez nichž se odborný text neobejde. Nejčastějším nedostatkem v tomto ohledu je špatně umístěná nebo zcela chybějící interpunkce na mnoha místech textu, čímž může dojít k posunu nebo úplné změně významu věty nebo souvětí. Dále se na mnoha místech objevují případy chybné větné vazby, kdy jeden nebo více větných členů (přídavných jmen, příslovčí, spojek) je uvedeno v jiném pádu či osobě než podstatné jméno či sloveso, ke kterému se vztahuje (např. „využívají sociální pracovníci i direktivnější opatření, který jim umožňuje zákon“, str. 60). Pokud by se jednalo o ojedinělé případy, daly by se považovat za pouhé překlipy, text je však takových chyb plný. Někdy jsou takto deformovány celé věty nebo souvětí, a to do té míry, že nedávají smysl, jako například tato věta: *„Současné podporování ústavní péče v našem státě a prezentovaná kritika zároveň mohou podávat negativní obraz na Českou republiku, nedostatečnou vyspělost státu a celkové fungování České republiky.“* (str. 66)

Samostatnou kapitolou je výzkumná část práce. Autorce se podařilo poměrně dobře shrnout hlavní analytická zjištění jejího výzkumu (str. 58-60). Následující část, kde by měla být tato výzkumná zjištění podrobněji rozebrána na konkrétních příkladech z analyzovaných článků (str. 60-74), však opět působí rozpačitě. Na jedné straně autorka uvádí celou řadu relevantních citací, ovšem bez toho, že by je do hloubky interpretovala s využitím analytických postupů, které si vytkla v metodologické kapitole („grounded theory“ – otevřené, axiální a selektivní kódování, viz str. 58). Na druhé straně lze v textu nalézt řadu dílčích závěrů a tvrzení, která však nejsou přesvědčivě podložena konkrétními citacemi z analyzovaných dat. Nelze tak říct, že by se autorce podařilo úspěšně aplikovat principy zakotvené teorie, o něž se při vymezení své metodologie opírá.

Závěry práce, obzvláště v kapitolách Diskuse (str. 75-77) a Závěr (str. 78), směřují mimo jiné k hodnocení práce novinářů se sledovaným tématem, nebo dokonce k její kritice (např. „Ze strany novinářů tím dochází k pouhému přepisování tiskových zpráv.“, str. 76, nebo „novináři si témata článků vybírají cíleně a tím rozhodují minimálně o tom, o čem mají lidé přemýšlet“, str. 78). Je však otázkou do diskuse, zda by takové vymezování se vůči novinářské práci nemělo být podmíněno předchozím porozuměním tomu, jak média typu Aktuálně.cz, to znamená komerční zpravodajské weby, prakticky fungují. To znamená například, jaký je jejich ekonomický model (maximalizace počtu čtenářů, hlavní příjmy z placené reklamy atd.), co je účelem žánru zpravodajství, jak se navzájem z hlediska obsahu a formy různé žánrové rubriky (zpravodajství, publicistika, komentáře, analýzy atd.) liší v rámci jednoho média i napříč různými médii, jaká je role editora při rozhodování o formě a obsahu článků apod. Těmito otázkami se práce nezabývá. Autorka analyzuje pouze mediální obsahy, nikoli „mediální provoz“ a sama si je tohoto omezení patrně vědoma, když říká, že „k pochopení těchto závěrů je ale nutné pochopení novinářské práce“ (str. 78). Prostor, který je věnován diskusi o tom, zda o dané problematice novináři informují dostatečně či co by měli na své práci zlepšit, by bylo možné lépe využít pro důkladnější a přesnější analýzu toho, jak vlastně o ní informují.

Navzdory všem uvedeným nedostatkům posuzované práce je třeba na druhou stranu vyzvednout snahu a zájem, s nimiž Michaela k psaní práce po celou dobu přistupovala, stejně jako uvědomování si vlastní hranic při psaní takto rozsáhlého odborného textu.

Doporučuji diplomovou práci Michaely Lhotákové k obhajobě a doporučuji ji hodnotit známkou D.

Petra Klvačová, Ph.D.

V Kytíně dne 7. září 2018